

Vlada
Crne Gore

Ministarstvo
ekonomskog razvoja

Informacija o potrebi uvođenja jednokratnog novčanog davanja za novorođenčad

Mart 2022. godine

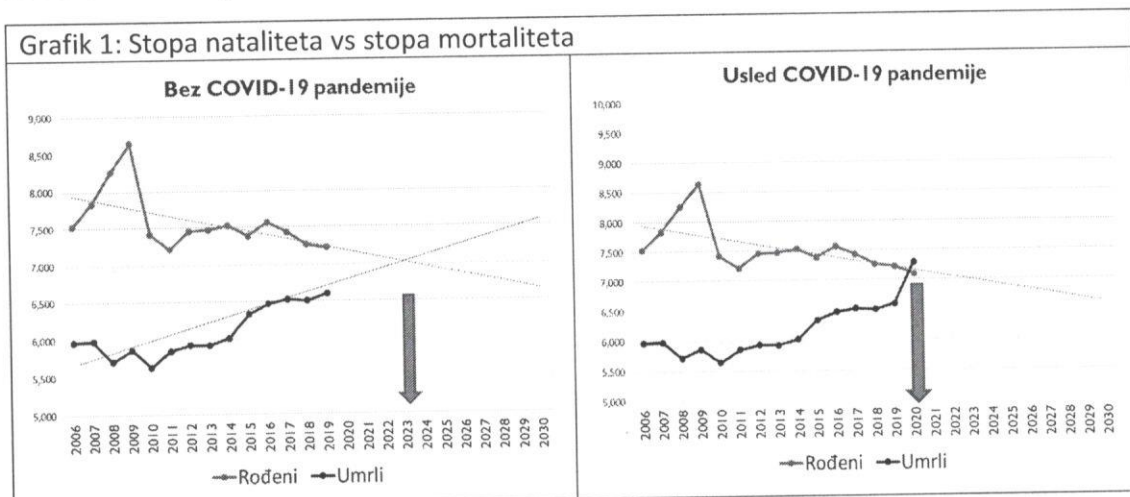
Sadržaj

I UVOD - Osnovni demografski parametri.....	3
II NEKI OD GLAVNIH RAZLOGA DEMOGRAFSKE KRIZE	4
2.1 Spoljašnje migracije.....	4
2.2 Starenje populacije.....	5
2.3 Ekonomski i socijalni problemi.....	6
2.4 Nejednakost dohotka	7
2.5 Nepovoljan društveni ambijent.....	7
III Prirodni priraštaj po jedinicama lokalne samouprave	8
IV Predlozi za rješavanje demografskih izazova	13
4.1 Već implementirane mjere	13
4.2 Predlog novih mjera	14

I UVOD - Osnovni demografski parametri

Crna Gora se već duži niz godina suočava sa složenim demografskim izazovima. Crna Gora posljednjih godina bilježi opadajući trend u stopi nataliteta i rastući u stopi mortaliteta. Naime, u periodu 2006 – 2020. godina, prosječna stopa nataliteta je iznosila 12,2% i bila je veća za 2,3 procentna poena u odnosu na stopu mortaliteta, koja je prosječno iznosila 9,9%. Medjutim, kretanje stope nataliteta može biti podijeljeno u 4 segmenta u ovom periodu. Prvo, u godinama od 2006-2008, stopa nataliteta bilježi značajan rast sa 12% na čak 14%, prateći snažnu ekonomsku aktivnost u zemlji u tim godinama; nakon čega, u korelaciji sa ekonomskom krizom, doživljava snažan pad na ispod 12% u 2011. godini. U periodu od 2011-2016 stopa nataliteta se stabilizovala na oko 12%, nakon čega je od 2016. godine počela da opada u kontinuitetu, ovoga puta uprkos ekonomskom rastu koji je bio prisutan. Istovremeno, stopa mortaliteta bilježi vidan trend rasta od 2010. godine.

Uz ovakve stope nataliteta i mortaliteta u prethodnim godinama – negativni prirodni priraštaj je bio neminovnost. Linije linearnog trenda za period 2006 – 2019 pokazuju da bi Crna Gora već u 2023. godini imala negativan prirodni priraštaj. Kovid kriza je samo ubrzala stvari (*Grafik 1*). Tako je, po prvi put u novijoj istoriji, Crna Gora 2020. godine imala veću stopu mortaliteta u odnosu na stopu nataliteta. Lako se dakle zaključuje da dosadašnje politike koje se odnose na ovu problematiku, nijesu bile zadovoljavajuće.

Izvor: Monstat

Dodatni pritisak na socijalne fondove je već evidentan. Crnogorski Fond PIO i Fond zdravstvenog osiguranja trpeće u narednom periodu velike pritiske zbog starenja populacije i potrebe za dodatnom njegom. Ovakve demografske distorzije se događaju uprkos rastu BDP-a. Dakle, statistički rast ekonomije u prethodnom periodu nije doveo do kvalitativnog rasta pratećih demografskih pokazatelja, a vjerovatno u nedostatku dovoljno inkluzivnog ekonomskog modela koji je postojao u zemlji.

II NEKI OD GLAVNIH RAZLOGA DEMOGRAFSKE KRIZE

Glavni razlozi ovake demografske situacije su: 1) spoljašnje migracije, posebno mladih ljudi, 2) starenje populacije i 3) loš ekonomski i socijalni ambijent u društvu, 4) nejednakost i 5) nepovoljan društveni ambijent.

2.1 Spoljašnje migracije

Prema zvaničnim podacima EUROSTAT-a, broj crnogorskih državljana koji imaju validnu boravišnu dozvolu u zemljama EU iznosi 31.114, što je 5% stanovništva (Slika 1). Najveći broj je u Njemačkoj, Luksemburgu i Italiji. U kontekstu demografskih izazova, mora se naglasiti da postoji i određeni broj crnogorskih građana koji žive u EU, a nemaju validne boravišne dozvole (njihov broj se ne može procijeniti).

Slika 1: Važeće boravišne dozvole koje su izdale države članice EU državljanima Crne Gore (2019)

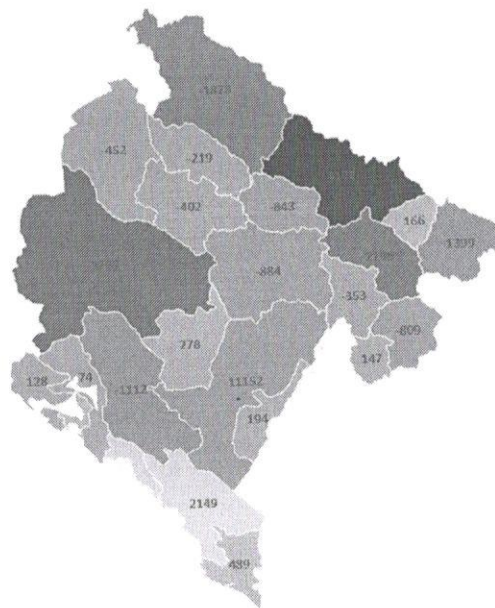
	Total number	Top three EU Member States								Other EU Member States	
		First		Second		Third					
	Name	Number	Share of EU (%)	Name	Number	Share of EU (%)	Name	Number	Share of EU (%)	Number	Share of EU (%)
Montenegro	Germany	18 794	60.4	Luxembourg	3 501	11.3	Italy	2 007	6.5	6 812	21.9

Izvor: Eurostat

U ovom trenutku, nisu dostupni podaci o migracijama u SAD, Kanadi, Kini, UAE, Velikoj Britaniji, Australiji i ostalim državama. Posebno nedostaju podaci o broju crnogorskih građana koji rade na kruzerima koji su registrovani pod zastavama država koje imaju povoljnu poresku politiku. Iz navedenih podataka, može se zaključiti da je veliki broj građana Crne Gore (uglavnom mladih), moguće i oko 10% od ukupnog stanovništva, već emigrirao. Statistiku spoljnih migracija, Monstat radi probno; ti podaci nijesu bili dostupni.

Pored spoljašnjih, evidentne su i unutrašnje migracije. Kao što se može vidjeti na grafiku 2, najveći broj opština na sjeveru Crne Gore u periodu 2011-2020 godine, bilježi ozbiljan odliv ljudi. Iako ne postoje detaljni statistički podaci, može se pretpostaviti da sa sjevera u druge regione Crne Gore odlaze najviše mladi. Podgorica bilježi najveći rast broja stanovnika, a zatim i primorske opštine.

Grafik 2: Unutrašnje migracije (2011 – 2020)

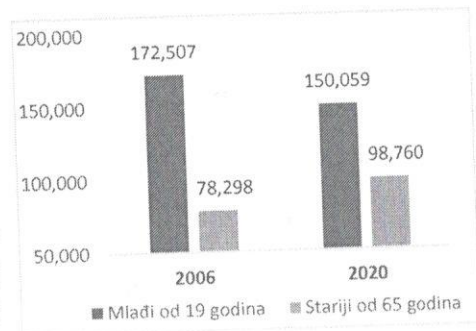

Powered by Bing
© Microsoft, TomTom

2.2 Starenje populacije

Grafik 3: Odnos mlađih od 19 godina i starijih od 65 godina

Crnogorsko društvo stari. Broj mlađih u Crnoj Gori se smanjuje: 2006. godine, broj građana Crne Gore mlađih od 19 godina iznosio je 172.507, dok je taj broj 2020. godine manji za 22.448 i iznosi 150.059, smanjenje od 13% (grafik 3). Sa druge strane, broj građana Crne Gore starijih od 65 godina se povećava: 2006. godine iznosio je 78.298, dok je 2020. godine taj broj veći za 20.462 i iznosi 98.760, što je povećanje od 26%.

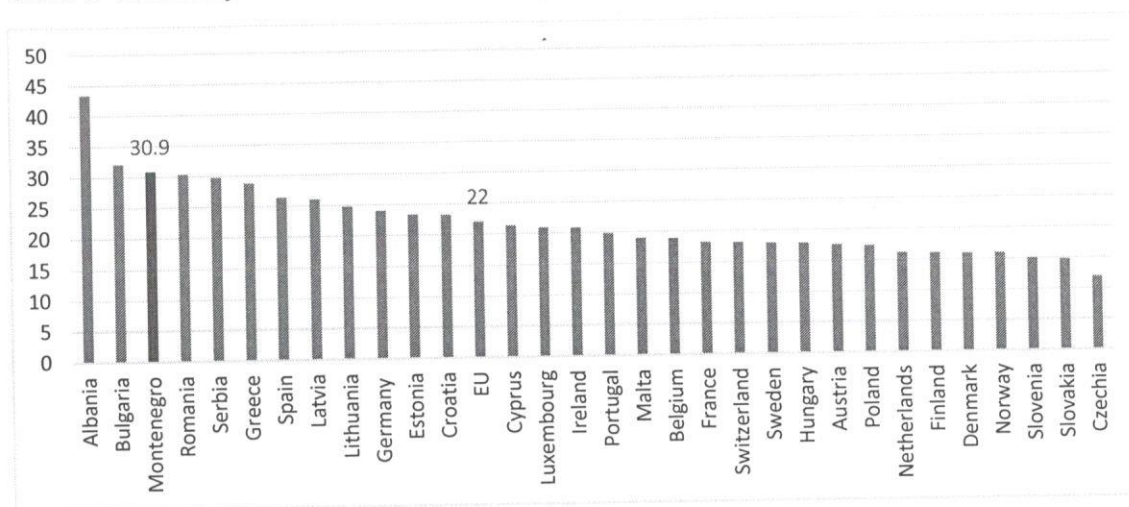
Izvor: Monstat

Kada ove faktore uzmemo kao osnovu za projekcije, Crna Gora će 2030. godine imati veći broj stanovnika koji imaju više od 65 godina u odnosu na broj stanovnika mlađih od 19 godina. Pritisak na Fond PIO i FZZO će biti snažan, zbog čega će država morati pronaći dodatne izvore finansiranja za servisiranje naraslih potreba socijalnih fondova.

2.3 Ekonomski i socijalni problemi

Uprkos činjenici da Crna Gora spada u srednje razvijene države, stopa rizika od siromaštva u zemlji je visoka. Stopa rizika od siromaštva nakon transfera na kraju 2019. godine u Crnoj Gori je iznosila 24,5%, dok je na nivou EU iznosila 16,6%¹. Za očekivati je da se stopa siromaštva u Crnoj Gori dodatno povećala usljed pandemije COVID-19, obzirom da su najteže pogođene najranjivije grupe stanovništva. Kada se posmatra stopa rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti u 2020. godini, prema podacima Eurostat-a, ona iznosi čak 30.8%, dok je na nivou EU 22% (grafik 4).

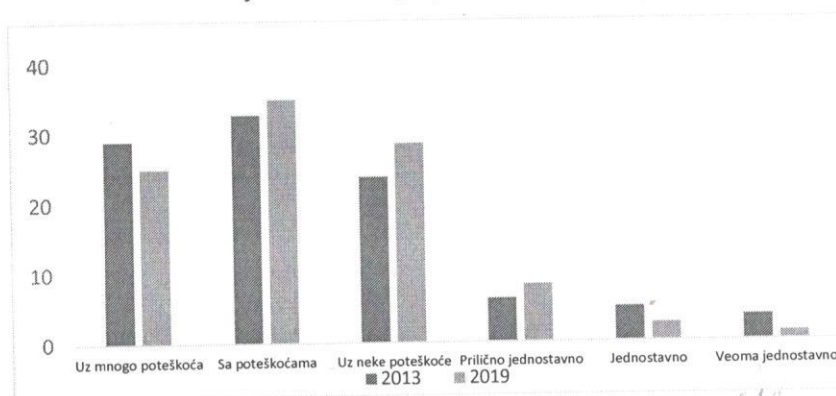
Grafik 4: Pokazatelj rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti u 2020. godini

Izvor: Eurostat

U 2019. godini, mogućnost spajanja "kraja sa krajem" uz poteškoće je imao 89% građana (grafik 5). Posebno zabrinjava podatak da je u odnosu na 2013. godinu, broj građana koji jednostavno i veoma jednostavno spajaju "kraj s krajem" umanjen preko 2 i po puta.

Grafik 5: Sastavljanje "kraj s krajem"

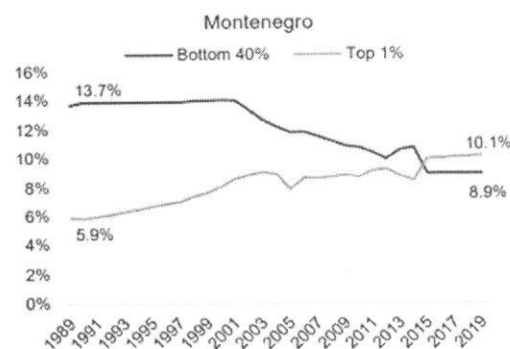
¹ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:CPC21_Poverty_main_indicators,_2019.png

2.4 Nejednakost dohotka

Nejednakost dohotka u Crnoj Gori je prilično izražena. Stopa nejednakosti dohotka (GINI koeficijent) u Crnoj Gori na kraju 2019. godine iznosila je 34,1 dok je na nivou 28 država EU, na kraju 2019. godine iznosila 30,2. Medijalni godišnji ekvivalentni raspoloživi dohodak u Crnoj Gori na kraju 2019. godine je iznosio 3.768 eura, skoro 5 puta manje nego u EU.

Slika 2: Nejednakost u Crnoj Gori (1% najbogatijih vs 40% najsiromašnijih)

Takođe, i prema podacima Bečkog instituta za međunarodne ekonomske studije, može se zaključiti da je nejednakost dohotka porasla u prethodnom periodu. Naime, 1% najbogatijih građana Crne Gore od 2015. godine ima veće bogatstvo od 40% najsiromašnijih građana (slika 2). Udio dohotka najbogatijih u ukupnom dohotku je u kontinuitetu rastao, dok je udio dohotka najsiromašnijih opadao, kao rezultat neinkluzivnog ekonomskog modela.

Izvor: Bečki institut za međunarodne ekonomske studije

2.5 Nepovoljan društveni ambijent

Pored objektivnih demografskih i ekonomskih faktora koji imaju nesporn negativan uticaj na prirodni priraštaj savremena istraživanja pokazuju da sve veći značaj imaju i drugi faktori koji se odnose na opšti društveni ambijent. Ovdje se kao posebno značajni faktori izdvajaju kvalitet i povjerenje u institucije, vladavina prava, nivo korupcije u društvu, nivo kriminaliteta i nasilja, percipirana stabilnost i izvjesnost, kao i očekivanja o budućim pravcima razvoja. Uticaj ovih faktora se ispoljava dvostruko, posredno kroz uticaj na migracije (u najvećoj mjeri spoljašnje) i direktno kroz uticaj na odluku o planiranju djece. Posebno su značajni kod onih slojeva društva koji imaju veći dohodak i kod kojih ekonomski faktori nisu primarni.

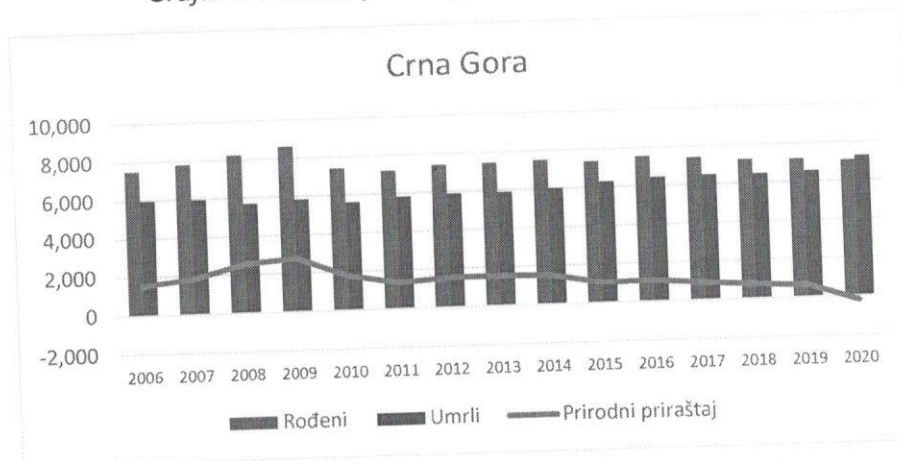
Ovi faktori predstavljaju snažno ograničenje za budući ekonomski razvoj usled toga što u najvećoj meri podstiču mlade i obrazovane osobe da napuštaju zemlju, pa se benefiti prethodnog školovanja u zemlji realizuju u inostranstvu, a zemlja gubi najproduktivnije stanovništvo i najvrijedniji resurs.

Kada se posmatraju navedeni podaci u ukupnom demografskom kontekstu, kombinacija negativne stope prirodnog priraštaja, intenzivne unutrašnje i spoljašnje migracije kao i rapidno starenje populacije, stopa siromaštva i nejednakost, može se konstatovati da postoji velika demografska kriza u crnogorskom društvu. Sve ovo utiče na ponudu na tržištu rada, i može imati velike negativne efekte na potencijalni ekonomski razvoj.

III Prirodni priraštaj po jedinicama lokalne samouprave

U 2020. godini u Crnoj Gori je zabilježen negativan prirodni priraštaj. Kao što je već elaborirano, posmatrajući negativan trend posljednjih 10 godina, čini se da je COVID19 samo ubrzao neminovnost negativnog prirodnog priraštaja, a u kontekstu migracija, starenja i teške ekonomsko-socijalne situacije u zemlji.

Grafik 6: Prirodni priraštaj u Crnoj Gori, 2006-2020

Izvor: Monstat

Posebno zabrinjava što se u određenim jedinicama lokalne samouprave, koje se nalaze u sjevernom regionu, bilježi konstantan negativni prirodni priraštaj. U narednoj tabeli dat je prikaz broja novorođenih, broja umrlih i prirodni priraštaj u 2020. godini po jedinicama lokalne samouprave, kao i prosječne vrijednosti ovih parametara u periodu od 2010. do 2019. godine.

Tabela 1: Prirodni priraštaj po gradovima

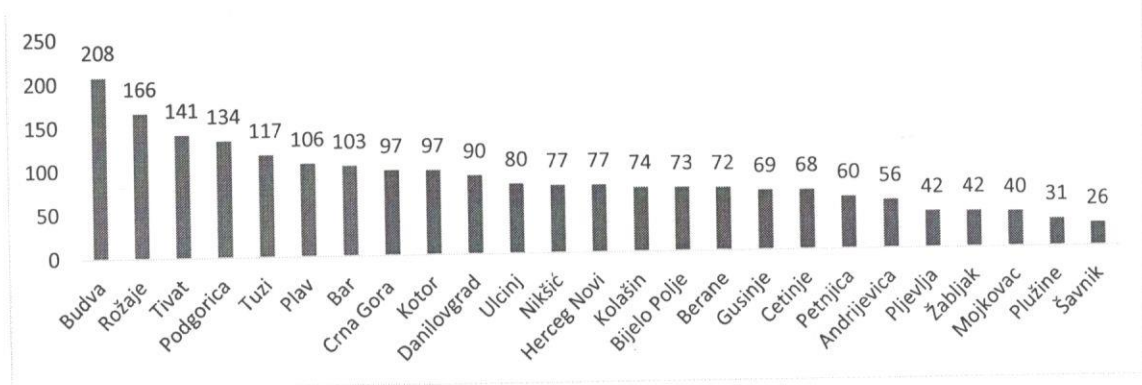
R.Br.		Prirodni priraštaj 2020	Rođeni 2020	Umrli 2020	Prirodni priraštaj $\bar{\phi}$ 2010 - 2019	Rođeni $\bar{\phi}$ 2010 - 2019	Umrli $\bar{\phi}$ 2010 - 2019
1	Pljevlja	-262	188	450	-233	203	436
2	Nikšić	-193	663	856	9	778	769
3	Bijelo Polje	-163	435	598	32	506	475
4	Berane	-108	276	384	23	352	329
5	Herceg Novi	-88	299	387	2	323	321
6	Mojkovac	-87	59	146	-36	70	106
7	Cetinje	-74	159	233	-39	169	208
8	Ulcinj	-53	210	263	17	223	206
9	Plužine	-35	16	51	-33	19	51
10	Žabljak	-35	25	60	-28	28	56
11	Andrijevica	-31	39	70	-19	48	68
12	Petnjica	-28	42	70	-17	31	49
13	Kolašin	-22	62	84	44	281	238

14	Danilovgrad	-19	170	189	-17	175	193
15	Gusinja	-17	37	54	-15	31	46
16	Šavnik	-17	6	23	-22	15	36
17	Kotor	-8	258	266	44	281	238
18	Plav	7	116	109	4	125	121
19	Bar	15	487	472	102	519	416
20	Tuzi	25	173	148	62	162	100
21	Tivat	66	227	161	52	191	139
22	Rožaje	119	299	180	192	333	141
23	Budva	184	355	171	158	308	151
24	Podgorica	628	2496	1868	1073	2609	1536
	Crna Gora	-196	7097	7293	1353	7781	6427

Izvor: Monstat

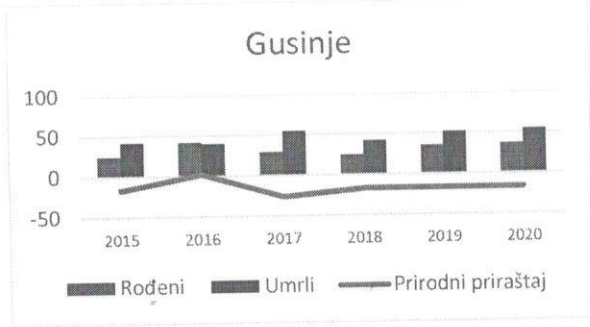
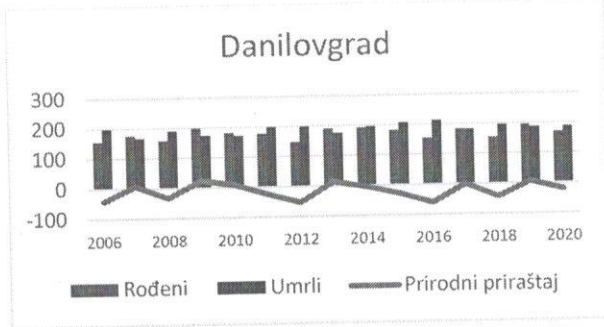
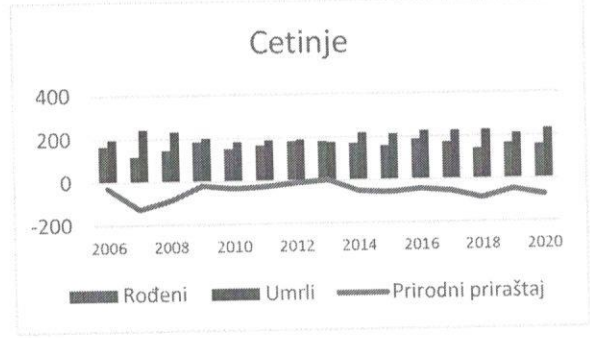
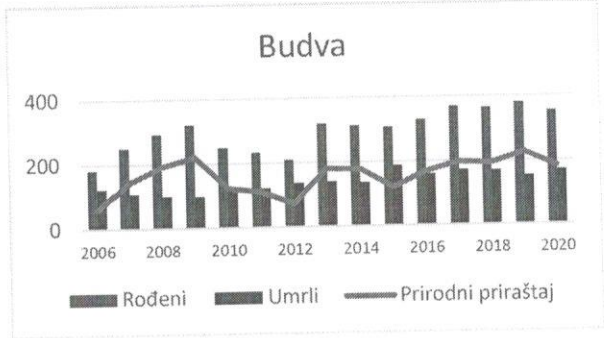
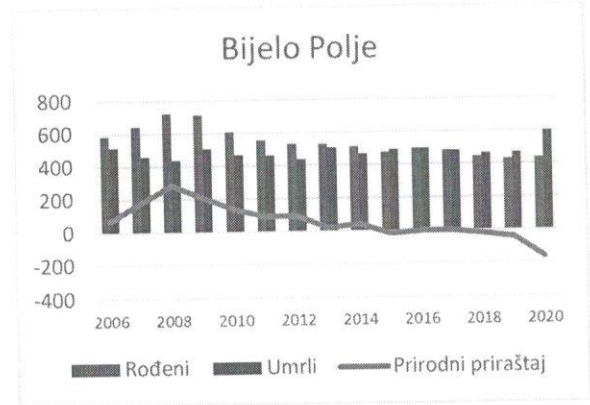
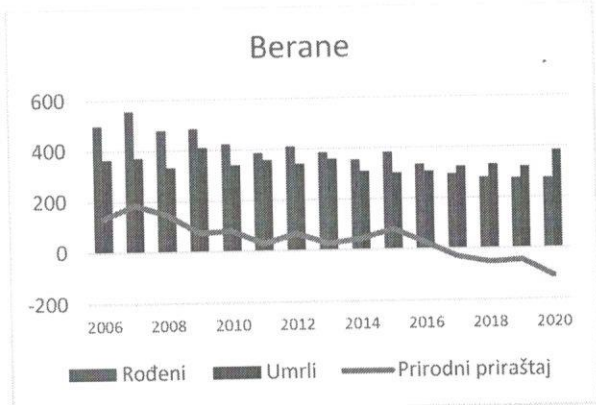
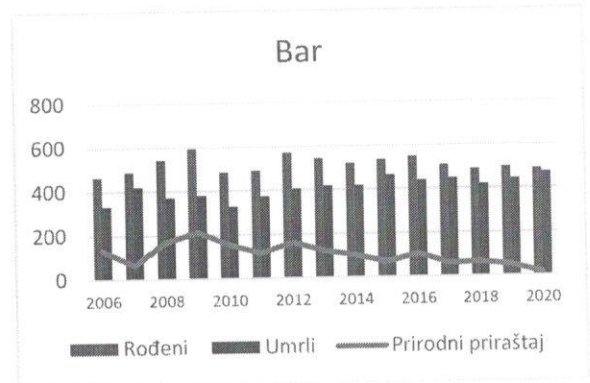
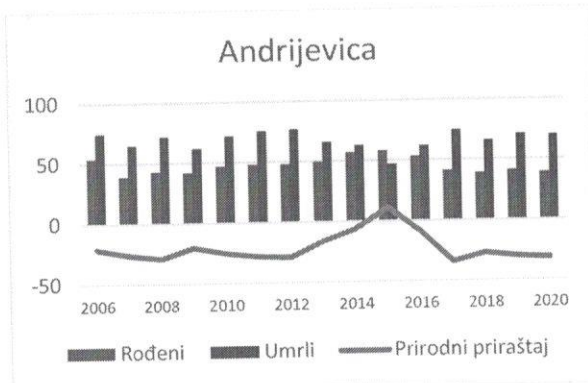
Iz podataka u prethodnoj tabeli je dodatno jasno u kojoj mjeri je demografska slika Crne Gore pogoršana u posljednjim godinama. Od ukupno 24 opštine, u 17 opština u 2020. godini prisutan je negativan prirodan priraštaj. Ako se posmatra prosjek u desetogodišnjem periodu (2010-2019), 10 od 17 opština sa negativnim prirodnim priraštajem iz 2020. godine, imalo je u prosjeku negativan prirodni priraštaj u prethodnom periodu. U ovih 10 opština spadaju: Pljevlja, Žabljak, Šavnik, Mojkovac, Plužine, Andrijevića, Petnjica, Gusinja, Cetinje i Danilovgrad.

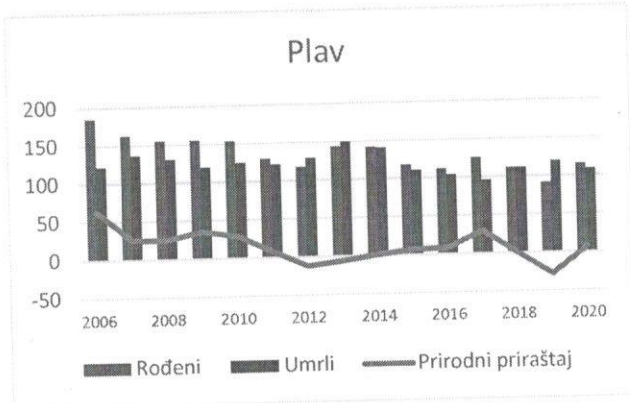
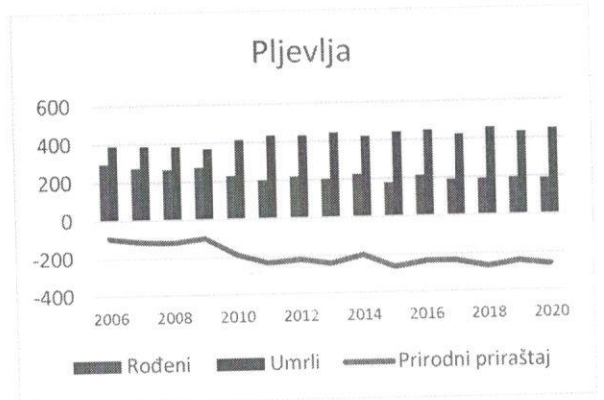
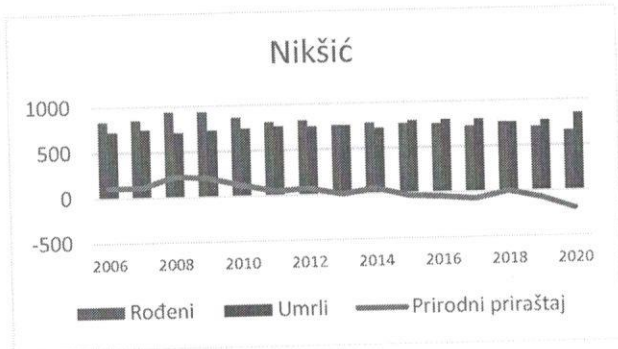
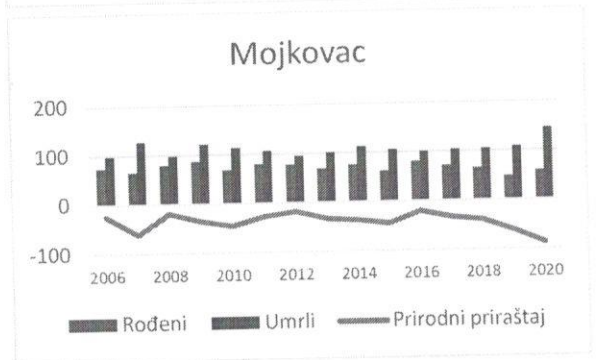
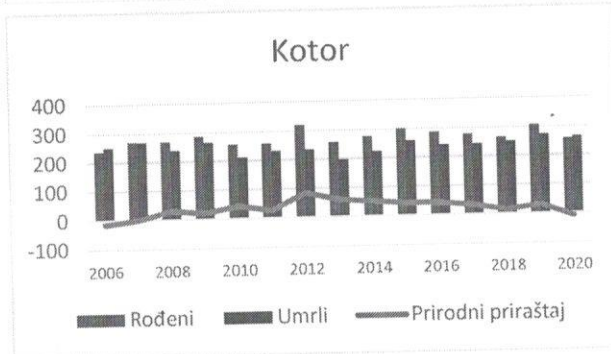
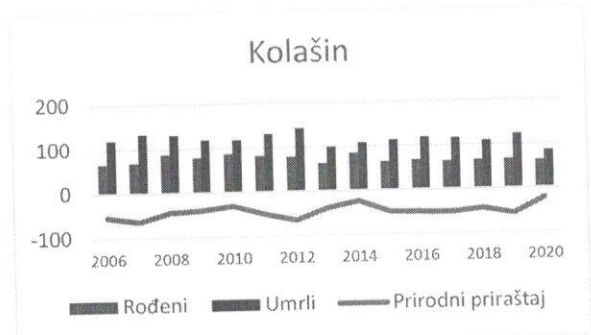
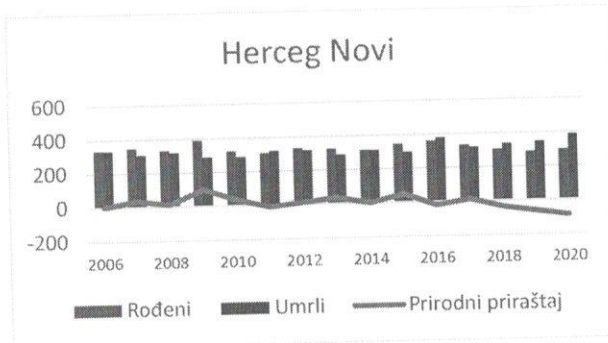
Grafik 7: Broj rođenih u odnosu na 100 umrlih u 2020. godini, po opštinama

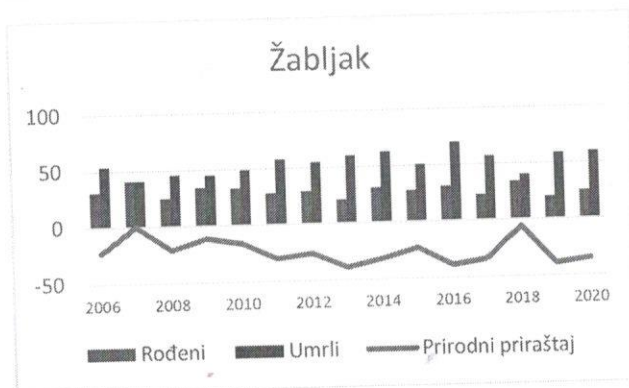
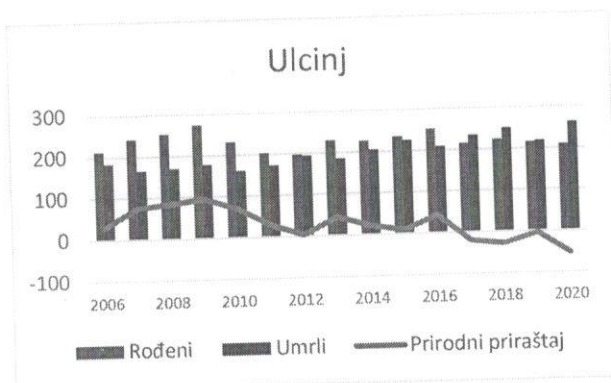
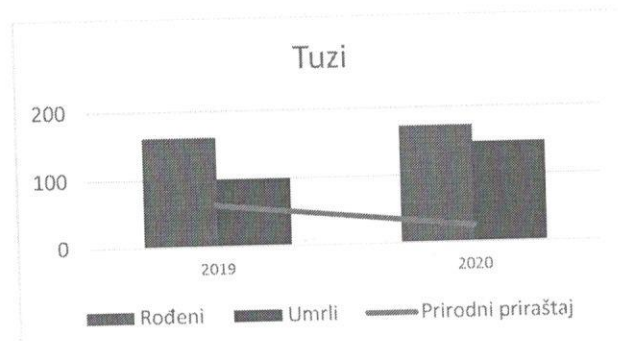
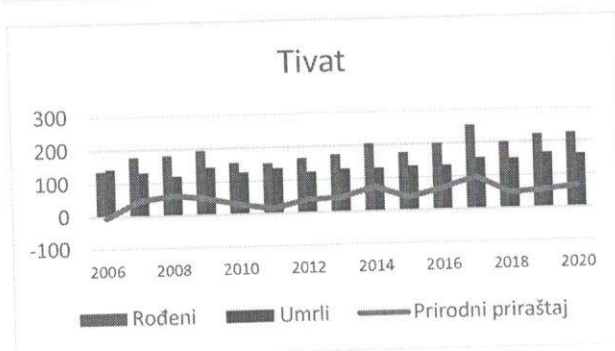
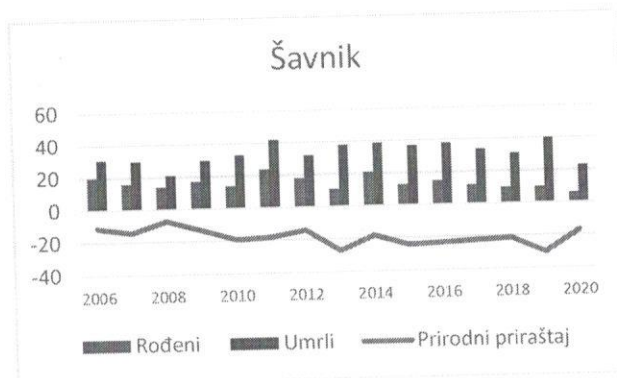
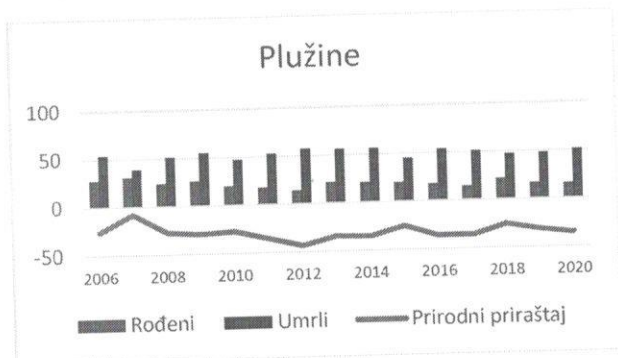

Izvor: Monstat

Grafik 7 prikazuje relativni odnos između broja rođenih i umrlih, gdje se jasnije vidi razlike u mortalitetu i natalitetu kada se isključe apsolutne razlike u veličini opština. U nastavku slijedi i grafički prikaz podataka iz tabele 1, po jedinicama lokalne samouprave.

IV Predlozi za rješavanje demografskih izazova

Odluka o rođenju djeteta zavisi od optimizma u pogledu budućnosti, na koji negativno utiče ekonomsko-socijalna situacija u društvu, gdje se ljudi, naročito mladi, ne osjećaju sigurno u pogledu mogućnosti za zaposlenje i održivost zaposlenja. Kada se tome doda i izvjesna doza nepovjerenja u postojeću mrežu socijalne sigurnosti, oni često procjenjuju da ne postoje adekvatni uslovi za planiranje i rađanje djece. Ovome dodatno odmaže niska zaposlenost mladih, posebno žena, te nestabilni i kratkotrajni oblici zapošljavanja.

Prema ekonomskoj teoriji fertiliteta², odluka o rađanju je ekonomski racionalna odluka na koju utiču materijalni i nematerijalni troškovi. Stoga javne politike koje smanjuju individualne, privatne troškove podizanja djece, ili na neki način subvencionišu isto - utiču na fertilitet. Novije ekonometrijske analize uticaja programa pronatalne politike pokazuju da je nađeno jasno povećanje fertiliteta kao rezultat državnih davanja³. Ovim se potvrđuje valjanost ove teorije fertiliteta i dokazuje da državna finansijska politika usmjerena na povećanje fertiliteta može imati značajne pozitivne efekte.

Po prvi put zabilježena u Crnoj Gori, veća stopa mortaliteta od stope nataliteta mora biti u fokusu kreatora javnih politika, jer trendovi negativnog prirodnog priraštaja su često teški za ispraviti ukoliko se kasno djeluje. Drugim riječima zemlje se vrlo teško oporavljaju od bijele kuge i dugoročno postoji opasnost po demografski opstanak. Međutim, jasno je da stvaranje okruženja u kojem se stanovnici osjećaju sigurnim u svoju budućnost i planiranje porodice zahtijevaju vrijeme. Crnogorski sistem ima potrebu za smanjenjem direktnih troškova podizanja djece i uvođenje novih finansijskih mjera za podsticanje rađanja koje bi imale prevashodno populacioni i dobar demografski efekat. Ovakve nadoknade prilikom rođenja djeteta česte su u svijetu i primjenjuju se sa ciljem prevencije niskog fertiliteta, te polovina zemalja u razvijenom dijelu svijeta (zemlje OECD-a) ima takve šeme.

4.1 Već implementirane mjere

- **Uvođenje dječjih dodataka i besplatnih udžbenika**

Zakonom o izmjenama i dopuni zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, ova Vlada je prvobitno obezbijedila sredstva za isplatu dječijeg dodatka za djecu do 6 godina starosti, a potom od

² Becker, Gary S. (1960). An economic analysis of fertility. In Universities-National Bureau Committee for Economic Research, Demographic and Economic Change in Developed Countries. Princeton: Princeton University Press; Becker, Gary S. (1981). A treatise on the family. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press. 50 Wolf, D. A., Lee, R. D., Miller, T., Donehower, G. & Genest, A. (2011).

Fiscal Externalities of Becoming a Parent. Population and Development Review 37 (2): 241–266. 51 Gauthier, A. H. (2007). The impact of family policy on fertility in industrialized countries: a review of the literature. Population Research and Policy Review 26 (3): 323-346; Letablier, T., Luci, A., Math, A. & Thévenon, O. (2009).

The costs of raising children and the effectiveness of policies to support parenthood in European countries: a Literature Review. Brussels: European Commission.

³ Politike u Francuskoj, Njemačkoj, Izraelu.

oktobra 2022. godine i za svu djecu do 18. godina. Vlada je dodatno obezbijedila besplatne udžbenike za sve učenike osnovnih škola. Cilj ove mjere je da se obezbijedi odgovarajući životni standard za svako dijete u Crnoj Gori, ali i stvore pretpostavke za jednaku dostupnost osnovnog obrazovanja za svu djecu osnovno-školskog uzrasta, čime se dodatno osigurava ravnopravnost.

Dječji dodaci za svu djecu i besplatni udžbenici za osnovce predstavljaju važan mehanizam socijalne politike, a istovremeno predstavljaju i značajnu mjeru za demografski razvoj Crne Gore.

- **Povećanje zarada kroz program Evropa sad!**

Najveći iskorak u pogledu poboljšanja životnog standarda i obezbijeđivanje uslova za dostojanstveniji život svih njenih građana, a posledično i na poboljšanje demografske slike, ogleda se u donošenju i implementaciji vladinog reformskog ekonomskog programa „Evropa sad“. Navedeni program ima za cilj povećanje životnog standarda građana, smanjenje neformalne ekonomije na tržištu rada i unaprijeđenje poslovnog i investicionog ambijenta. Iz seta predloženih mjera u ekonomskom programu izdvaja se povećanje minimalne zarade sa 250 eura na 450 €, ali i svih zarada u zemlji, koje uz prateće mjere vodi ka povećanju raspoloživog dohotka i stvara predulove za konkurentniji i povoljniji ekonomski ambijent u Crnoj Gori. Zahvaljujući primjeni programa Evropa sad, prosječna neto zarada u januaru 2022. godine iznosi 686€, što je za 150€ ili 27,7% više u odnosu na decembar 2021. godine, te predstavlja najefikasniji način za adekvatno očuvanja životnog standarda građana usljed inflatorne krize ali i najbolji model za podizanje životnog standarda građana. Dodatno, od 1. januara 2022. godine, Vlada je obezbijedila istorijsko povećanje plata zdravstvenim radnicima u iznosu od oko 30% i pokazala svijest i razumijevanje da zdravlje građana počiva na stabilnom i efikasnom zdravstvenom sistemu, a ono prije svega na njenim zdravstvenim radnicima. Ovom mjerom se želi odati priznanje zdravstvenim radnicima kao najvažnijim nosiocima covid krize, ali i poslati poruka da želimo da zadržimo mlade ljekare i da u Crnoj Gori može biti vrednovan njihov rad i trud.

4.2 Predlog novih mjera

- **Stimulativne mjere za zapošljavanje mladih**

Nezaposlenost mladih je jedan od ključnih problema crnogorskog tržišta rada i sa sobom nosi negativne implikacije koje se manifestuju na ekonomskom, društvenom i demografskom planu. Dodatni izazov prilikom zapošljavanja mladih predstavlja neaktivnost one grupe mladih koji nisu zaposleni, nisu u sistemu obrazovanja ni osposobljavanja, i koji ne traže aktivno zaposlenje (NEETs). Udio mladih iz ove kategorije tokom 2020. godine bio je 26,6%.

Države članice EU u velikoj mjeri koriste program *Garancija za mlade* kako bi podržale neometan prelazak mladih iz svijeta obrazovanja ili iz nezaposlenosti u svijet rada. Glavni

princip programa je da svaka mlada osoba u roku od 4 mjeseca nakon što napusti obrazovanje ili osposobljavanje ili postane nezaposlena, dobije kvalitetnu ponudu za posao, pripravništvo, dalje usavršavanje ili nastavak obrazovanja.

Sprovođenje programa zahtijeva izdvajanje značajnijih finansijskih sredstava, zbog čega Ministarstvo ekonomskog razvoja već planira sprovođenje ove aktivnosti kroz IPA III za period 2023-2024. Ministarstvo ekonomskog razvoja je obrazovalo međuresorni Radni tim za uvođenje programa *Garancija za mlade* u Crnoj Gori, koji okuplja predstavnike različitih institucija koje su aktivne u oblasti realizacije projekata namijenjenih populaciji mladih.

Kao pilot projekat za buduću realizaciju programa *Garancija za mlade*, Vlada Crne Gore je krajem 2021. godine, na predlog Ministarstva ekonomskog razvoja, donijela *Program podrške za zapošljavanje mladih* vrijedan 1 miliona eura. Program se temelji na setu od 5 mjera koje su usmjerene na obezbjeđenje podrške mladima kroz međuinstitucionalnu saradnju, kreiranje finansijski stimulativnog okruženja za zapošljavanje mladih, doprinos digitalizaciji društva, zapošljavanje mladih osoba sa invaliditetom, borbu protiv sive ekonomije, i jačanje apsorpcione moći Crne Gore u oblasti poljoprivrede. Implementacija ovog programa će se realizovati u saradnji sa nadležnim institucijama tokom 2022. godine.

- **Uvođenje novih šema rada**

Kroz izmjene i dopune Zakona o radu, odnosno uvođenje novih šema rada, kao i planirano integrisanje evropske Direktive o balansu između karijere i privatnog života, dodatno će se povećati sigurnost sistema u kojem ljudi u Crnoj Gori žive i rade, i planiraju djecu.

Novim zakonskim rješenjima na kojima aktivno radi Ministarstvo ekonomskog razvoja u saradnji sa socijalnim partnerima, dodatno će se regulisati tržište rada kroz uspostavljanje balansa između poslovnog i privatnog života zaposlenih muškaraca i žena, kao i ponovno uključivanje na posao nakon porodijskog, odnosno roditeljskog odsustva i omogućiti ravnopravan položaj muškaraca i žena kada je pitanju briga o zavisnim članovima porodice.

Ovim se dodatno ohrabruju mladi roditelji da razmišljaju o formiranju porodice, te se očekuje da ova mjera dovede do pozitivnog efekta na demografska kretanja, posebno povećanje nataliteta.

- **Jednokratno novčano davanje za novorođenčad**

Jedna od mjera koja bi mogla da doprinese povećanju fertiliteta je **jednokratno novčano davanje za novorođenče**. Predlaže se da ovo novčano davanje dobije porodica na ime novorođenog djeteta, čime bi se pokrili inicijalni troškovi opremanja djeteta i podstaklo rađanje, sa posebnim fokusom na opštinama sa negativnim prirodnim priraštajem.

Predlaže se **Mjera izdvajanja jednokratnog novčanog davanja u iznosu od 1.000 eura za novorođene tokom 2022. godine u crnogorskim opštinama koje su u 2020. godini zabilježile negativan prirodni priraštaj, a 500 eura u svim ostalim opštinama**. Ova izdvajanja bi u 2022.

godini bila isplaćena iz budžetske rezerve, a u narednim godinama bila bi sastavni dio programskom budžeta u okviru sprovođenja demografske politike.

Za sprovođenje ove mjere neophodno je obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore u ukupnom procijenjenom iznosu od 5.020.500 € (Opcija 1) ili 5.658.000 € (Opcija 2). Procjena je izvršena na temelju broja novorođenih u opštinama, pri čemu su prilikom obračuna uzete u obzir dvije opcije:

- Opcija 1: broj novorođenih u opštini u 2020. godini, i
- Opcija 2: prosječan broj novorođenih u opštini u periodu 2010-2019, dok su za opštine koje su status opštine stekle nakon 2006. godine, uzeti odgovarajući raspoloživi podaci.

U narednoj tabeli je dat proračun izdataka potrebnih za realizaciju ove mjere.

Tabela 2: Pregled potrebnih finansijskih sredstava za realizaciju mjere

	Broj opština	Broj novorođenih u 2020	Prosječan broj novorođenih 2010-2019	Potrebna sredstva (Opcija 1)	Potrebna sredstva (Opcija 2)
Opštine sa negativnim prirodnim priraštajem	17	2.944	3.535	2.944.000	3.535.000
Opštine sa pozitivnim prirodnim priraštajem	7	4.153	4.246	2.076.500	2.123.000
Crna Gora	24	7.097	7.781	5.020.500	5.658.000

Prilikom proračuna obje opcije, ukupan broj novorođenih u navedenim opštinama u 2020. godini, odnosno prosječan broj novorođenih u navedenim opštinama za raspoloživi period, pomnožen je sa 1.000€, odnosno 500€, u zavisnosti da prirodnog priraštaja po opštinama. Predloženo novčano davanje temelji se na procjeni inicijalnih troškova opremanja novorođenčeta (krevetac, kolica, sjedište za auto, hranilica, pelene itd).

Ovo davanje je jednokratno iz razloga što jednokratna davanja manje demotiviraju rad i zapošljavanje, i kao takvo ima za cilj da bude komplementarno dječjem dodatku. Navedena ciljna grupa ostvarivaće ovo pravo počev od 01.01.2022. godine. Uslovi i postupak ostvarivanja jednokratnog novčanog davanja za novorođenče će biti propisani posebnim aktom.

Implementacijom ove mjere ne proizilaze međunarodne finansijske obaveze. Zatim, neophodna finansijska sredstva nisu obezbjeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu već će se koristiti sredstva iz budžetske rezerve. Usvajanje ove mjere ne zahtijeva donošenje podzakonskih akata iz kojih bi proistekle finansijske obaveze, već će mjera biti propisana zaključkom Vlade. Implementacijom ove mjere ne ostvaruje se prihod po budžet Crne Gore.